

Saateks koostajalt

Res Musica 14. number on pühendatud Arvo Pärtile. Seitse nende kaante vahel ilmutavat artiklit on sündinud tänu 2010. aastal helilooja perekonna poolt Laulasmaal asutatud isikuarhiivile ja info-keskusele, mille tõelise potentsiaali avas 2018. aasta oktoobris avatud unikaalse arhitektuuriga hoone. Arvo Pärdi Keskus loodi kohtumispaiagaks teadlastele ja kõigile muusikahuvilistele, kes on huvitatud helilooja loomingulisest pärandist ja seda kujundanud mõttemaailmast, mis ulatub kaugele üle helikunsti piiride. Männimetsa vaikus loob seal ideaalse keskkonna kohtumiseks muusikaga ning pakub mõtteruumi loometöök, uurimiseks ja arutlemiseks.

Keskuse süda on helilooja rikkalik isikuarhiiv, mis pakub uurimisainest mitmele teadusvaldkonnale ning keskus ise pinda interdistsiplinaarsetele teaduskohtumistele. Esimene selline pidi Laulasmaal toimuma helilooja 85. sünnipäeva puhul 2020. aasta oktoobris, COVIDi-pandeemia lükkas selle aga aasta võrra edasi ning konverents „Arvo Pärt: Tekstid ja kontekstid“ sai teoks 15.–16. oktoobril 2021. Üksteist ettekannet Ameerika Ühendriikide, Austria, Saksamaa, Austraalia ja Eesti teadlastelt jõudsid videostriimi vahendusel sadade kuulajateni üle terve maailma. Seitsmest selle konverentsi ettekandest on sündinud käesoleva väljaande artiklid, mitmed neist poleks olnud võimalikud ilma Pärdi keskuse arhiivimaterjalideta.

Väiksemas mõõtkavas jätkas Laulasmaa konverents suunda, mille algatas Püha Vladimiri Õigeusu Teoloogilise Seminari Arvo Pärdi Projekti korraldatud konverents „Sounding the Sacred“ („Pühaduse kõla“) 1.–4. mail 2017 New Yorgis: mõlema eesmärgiks oli kutsuda muusika üle arutlema erinevate distsipliinide teadlasi, kellele Arvo Pärdi looming on ideede ja lähenemisviiside kohtumispaiagaks. Laulasmaa konverentsil tõusid erilisel fookusse Pärdi muusika ajaloolised ja tunnetuslikud paralleelid, teoloogilised alused ning suhe kasutatud tekstidega.

Paljude muusikateadlaste huvi on viimastel aegadel koondunud Pärdi 1970. aastate loomingu ja selle seoste omaaegse muusikaeluga. **Peter J. Schmelz** loob oma artiklis intrigeeriva pildi „ametliku“ ja „mitteametliku“ piirialast nõu-

kogude muusikas, lähtudes saatuse- ja mõttekaaslaste Valentõn Sõlvestrovi, Arvo Pärdi ning ka Alfred Schnittke loomingust. Ta on oma käsitluses kasutanud ainulaadseid allikaid, nagu näiteks nõukogude kirjanduslik-muusikaline noortekajakiri Krugozor (1964–1992). **Kevin C. Karnes** jälgib arhiivimaterjalide põhjal detailselt Pärdi algoritmilise ja tekstist lähtuva süllaabilise kompositsioonimeetodi kujunemist 1976.–1977. aastal. Huvitava paralleeli loob ta vene õigeuskliku maalikunstniku Eduard Steinbergi (1937–2012) loomelaadiga. **Toomas Siitan** vaatleb teost „Wenn Bach Bienen gezüchtet hätte ...“ („Kui Bach oleks mesilasi pidanud ...)“ sillana Pärdi 1960ndate avangardistlike teoste ja *tintinnabulistiili* vahel, vaidlustades seega Pärdi loometeed kujutavat üldlevinud narratiivi. Tähendusrikas on sealjuures ka helilooja veelkordne pöördumine Bachi muusika poole 1976. aastal.

Neli artiklit otsivad erinevaid teid Arvo Pärdi loominguga vaimse tuuma sõnastamiseks, avades selle religioosseid allikaid ning analüüsides muusikalisi tekste. **Leopold Brauneiss** – Pärdi teoste ilmselt kogenuim analüüsija – kirjeldab ainulaadse põhjalikkusega helilooja süsteemipärast komponeerimisviisi, ning toetudes visanditele, avab mitme ulatusliku teose („Te Deum“, „Passio“) tekstist lähtuvaid muusikalisi valikuid. Kaks autorit käsitlevad erinevaist vaatepunktidest palju räägitud vaikusefenomeni Pärdi muusikas. **Peter C. Bouteneff** analüüsib „vaikiva tekstiga“ instrumentaalteoseid ning seostab nende vaimust vene õigeusu kontemplatiivse praktikaga. **Andreas Waczkat** arutleb „hääleka vaikuse“ paradoksi üle nii usundiloo kui ka tajuanalüüsi aspektist. Lõpuks uurib **Tauri Tõlpt** kristliku õpetuse keskse teksti – Nikaia-Konstantinoopoli usutunnistuse – tähendust Arvo Pärdi vaimuses ja tema neljas teoses, tuginedes vestlustele heliloojaga ning tema muusikapäevikutele.

Res Musica toimetus tänab südamest Arvo Pärdi Keskust – konverentsi korraldajat ja käesoleva aastaraamatu kaasväljaandjat. Eriline tänu kuulub keskuse toimetajale ja kuraatorile Kristina Körverile, kelle asjatundlik abi ja tähelepanelik pilk oli kogumiku toimetamisel hindamatu.

Toomas Siitan